

Hoe moordeskader van Joodse Brigade 1500 SS'ers en Gestapo-leden ombracht

BN De Stem 25 juli 2020, Hans van Zon, Rotterdam/Jeruzalem

Tank met leden van de Joodse brigade aan het Italiaanse front Bij Mezzano

Foto Yad Vashem

In 1944 trekt de Joodse Brigade naar het front van de Tweede Wereldoorlog. Zij maakt indruk aan de frontlijn in Italië en speelt na de Duitse capitulatie met mensen- en wapensmokkel een hoofdrol in de stichting van de staat Israël. 'Wraakpelotons' rijden door Duitsland, Oostenrijk en Polen, op zoek naar nazi's die het bloed van de Holocaust aan hun handen hebben.

Bij de vechtersbazen van de Joodse Brigade schieten de tranen in de ogen als zij in mei 1945 de eerste overlevenden van de vernietigingskampen zien. Zij hadden gehoord van de Holocaust, maar de aanblik van de uitgemergelde slachtoffers wordt hen te veel. Plots gebeurt er iets wat ze altijd zal bijblijven. In de uitgedoofde blik van de slachtoffers komt leven. Eerst is er ongeloof, dan trots. „Zijn jullie Joodse engelen?“, vragen de overlevenden. Ze zien het embleem op de uniformen en op de jeeps: een gele davidster, verankerd op het wit-blauw van de Zionistische vlag. Ze horen de soldaten Jiddisch spreken. Verdriet maakt plaats voor geluk. Jarenlang was de davidster een brandmerk voor de dood, nu is zij het embleem van de overwinnaar. Van de Joodse overwinnaar.

„Joodse jongens uit Palestina lieten niet alleen zien dat ze konden vechten, onze aanwezigheid had een enorm psychologisch effect op Joodse overlevenden“, zegt oud-brigadelid Avraham Tor over dat moment. „Ze zaten kapot, maar zagen ons als door God gezonden. Ons insigne met de davidster werd een baken in de storm.“

Wraak nemen

De *Jewish Fighting Unit*, zoals de naam officieel luidt, wordt opgericht in 1944. De eerste keer dat de vlag met de davidster in top wappert is in Noord-Afrika, in Egypte. De vrijwilligers uit Palestina, toentertijd een Brits protectoraat, sluiten zich begin 1945 aan bij het Britse achtste Leger in Italië. De oprichting was een zware bevalling. Vanaf de eerste oorlogsdagen in 1940 proberen Joodse leiders de regering in Londen te overtuigen van de noodzaak van een eigen Joodse eenheid binnen de Britse strijdkrachten. De gesprekken lopen stuk, want de regering is bang dat zij met de brigade militaire training zal geven aan leden van een toekomstige onafhankelijkheidsbeweging in Palestina. Zij zal, zo blijkt later, gelijk krijgen.

© Mondadori via Getty Images

Maar na de afschuwelijke berichten over de Holocaust gaat premier Winston Churchill alsnog overstag. De Joden moeten een kans krijgen om onder eigen vlag wraak te nemen op de Duitsers. Op 20 september 1944 is de brigade met drie bataljons een feit: vijfduizend man sterk. Voor de zekerheid staan zij onder het bevel van een Britse commandant, brigadier Ernest Benjamin, en Joods-Britse officieren, onder wie kapitein Edmund de Rothschild, lid van de beroemde bankiersdynastie. Tot aan de laatste oorlogsdag maakt de brigade grote indruk met haar strijd lust aan het front. Op hun voertuigen prijkt de tekst Die Juden Kommen! In de hevige strijd, onder meer bij de rivier Sanio, zullen er uiteindelijk 70 brigadeleden sneuvelen.

Doodstraf

Ontmoetingen met Holocaust-slachtoffers overtuigen de soldaten ervan dat hun verantwoordelijkheid voor het Joodse volk na de zege op nazi-Duitsland niet is afgelopen. Vanuit hun basis in Noord-Italië, in Tarvisio nabij de Oostenrijks-Joegoslavische grens, voeren zij, gedreven door pure haat, clandestiene missies uit. Ze maken gebruik van de enorme bestuurlijke chaos in Europa na de bevrijding. 'Wraakpelotons' rijden door Duitsland, Oostenrijk en Polen, op zoek naar nazi's die het bloed van de Holocaust aan hun handen hebben. De moordeskaders brengen in totaal ruim 1500 SS'ers en Gestapo-leden om het leven.

„Als we een gezochte nazi hadden getraceerd, zetten we helmen op van de Britse militaire politie. Eenmaal binnen zeiden we dat we hem voor verhoor moesten meenemen. Pas in de auto maakten we duidelijk wie we waren. Sommigen bekenden meteen schuld. Anderen deden er het zwijgen toe”, aldus een brigadelid. Het 'proces' is kort. Na de tekst 'In de naam van het Joodse volk word je veroordeeld tot de doodstraf' worden de nazi's gewurgd of doodgeschoten. Sommige Britse officieren hebben er weet van, maar houden hun mond.

© Albumwar

© Gamma-Keystone via Getty Images

Op een van de missies in Polen, in de jacht op een SS-officier, komen de brigadeleden tot het besef dat haat niet hun enige drijfveer mag zijn. Zij ontmoeten er in een kerk een Joods meisje dat niet in eenzaamheid onder rooms-katholieken maar onder Joden wil opgroeien. De soldaten brengen haar en andere Joodse overlevenden die vrij zijn maar nergens naartoe kunnen onder in een kamp dat zij oprichten nabij hun basis. Brigadeleden geven les, leren hen weer te dromen.

Alle bewoners willen dolgraag naar Palestina. De Britse regering weigert daaraan mee te werken omdat zij de omringende Arabische staten niet voor het hoofd wil stoten. Er ligt een blokkade rond het protectoraat. Voor de Joodse Brigade begint een nieuwe operatie: het heimelijk overbrengen van Joden naar Palestina, naar 'het Beloofde Land'. De brigade brengt overlevenden naar Italiaanse havens. De Joodse paramilitaire beweging in Palestina, de Haganah, zorgt voor schepen. De operatie krijgt de naam 'Briha' (Ontsnapping). Ook nu weten Britse officieren van de brigade ervan, maar ze grijpen opnieuw niet in.

© Heritage Images/Getty Images

De brigadeleden zijn uiterst inventief. Zij zetten zelfs een spooktransporteenheid op, TTG genaamd die bestaat dankzij vervalste papieren. TTG is een acroniem voor een Jiddisch-Arabische uitdrukking die vrij vertaald staat voor 'Krijg de klere!' Als bij controles onderweg wordt getwijfeld aan de papieren, zetten de brigadeleden de wachtposten onder druk met de verklaring dat achter de letters TTG een topgeheime operatie schuilgaat. Niemand sputtert lang tegen.

Gedurfde missies

De leuze 'Krijg de klere!' wordt op indrukwekkende wijze in de praktijk gebracht met gedurfde missies. Als de Joodse Brigade eind juli wordt overgeplaatst van Italië naar België en Nederland, omdat de Britse bevelhebbers er lucht van krijgen, gaan de smokkelpraktijken gewoon door. Zo brengt de brigade vanuit Nederland met één groot konvooi honderden Joden naar een schip van de Haganah in Marseille, in Zuid-Frankrijk. Uiteindelijk zullen er met hulp van de brigade bijna 20.000 mensen heimelijk naar Palestina worden gebracht. Sommigen reizen onder papieren met de identiteit van brigadeleden. De 'dubbelgangers' krijgen voor vertrek een spoedcursus basaal Engels, zij leren te salueren en dragen een uniform van de eenheid.

© Universal Images Group via Getty

Mensensmokkel

Het blijft niet bij mensensmokkel. Er verdwijnen grote wapenvoorraden naar Palestina om de Haganah te bewapenen. Als de Britse legerleiding dat in de gaten krijgt, is het gedaan met de brigade. Zij wordt in juli 1946 ontmanteld. Toch zullen ook dan 130 leden in Europa achterblijven om de smokkelactiviteiten onder valse identiteit voort te zetten.

Voor veel brigadeleden is de terugkeer in Palestina het startsein voor een volgende carrière, in de strijd voor onafhankelijkheid. De veteranen worden kaderleden van het verzetsleger dat in 1948 de onafhankelijkheidsoorlog tegen de Britten wint. Ruim 700 van hen behoren tot de eerste 2180 officieren in het IDF, het Israëliëse leger. Sommige veteranen schoppen het ver in de strijdkrachten. Liefst 35 van hen worden generaal, twee van hen Mordechai Makleff en Haim Laskov, zelfs opperbevelhebber.

Het embleem van de Joodse Brigade

Indrukwekkende documentaire

Oud-brigadelid Hanoach Bartov, schrijver en journalist, is ervan overtuigd dat de staat Israël zonder de Joodse Brigade een 'zionistische droom zou zijn gebleven'. Toch wordt de rol van de brigade in de geschiedenis van Israël onderbelicht. „Waarom heb ik hier nooit eerder over gehoord?“, zegt oud-president Yitzhak Navon in 2000 na het zien van *In Our Own Hands*, een indrukwekkende documentaire over de Joodse Brigade. „Dit verhaal moet veel meer aandacht krijgen“, aldus de in 2015 overleden Navon. „De brigade heeft mede de koers van Israël bepaald.“

Veel brigadeleden blijft vooral de hulp aan Holocaustslachtoffers bij. „We hebben overlevenden laten zien dat er ook normale mensen zijn in de wereld. We hebben hen weer vertrouwen gegeven, een doel om te leven“, aldus oud-brigadelid Micha Paz. „Het was een ongelooflijk inspirerende ervaring“, zegt 'collega' Avraham Tor. „We vonden dode mensen en we hebben hen tot leven gewekt.“